

Міністерство науки і освіти України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Кафедра філософії і педагогіки

Методичні рекомендації
до підготовки і проведення комплексного атестаційного екзамену
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 033 Філософія
Освітньо-професійної програми «Філософія»

Дніпро
2021

Методичні рекомендації до підготовки і проведення комплексного атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 033 Філософія, Освітньо-професійної програми «Філософія» // Ю.О. Шабанова, Н.Ю. Тарасова, Г.Є. Аляєв, А.О. Осипов, О.Ф. Захарчук, В.П. Жижченко, Т.В. Хміль // Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка», каф. філос. і пед. – Д. : НТУ «ДП», 2021. 21 с.

Методичні рекомендації регламентують:

- підготовку до комплексного атестаційного екзамену за спеціальністю «Філософія»;
- загальні вимоги щодо організації комплексного атестаційного екзамену за спеціальністю «Філософія»;
- програму атестаційного екзамену за спеціальністю «Філософія»;
- літературу та інформаційні джерела для комплексного атестаційного екзамену за спеціальністю «Філософія»;
- порядок роботи екзаменаційної комісії за спеціальністю 033 Філософія

Методичні рекомендації призначені для проведення успішної підсумкової атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 033 Філософія. Створено для надання допомоги та рекомендацій студентам в процесі їх підготовки до підсумкової атестації контролю знань згідно із сучасними стандартами забезпечення якості вищої освіти.

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії за спеціальності 033 Філософія. (протокол № 1 від 31.08.2021 р.)

СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- **Шабанова Юлія Олександрівна**, професор, доктор філософських наук, зав. кафедрою філософії і педагогіки, гарант освітньої програми «Філософія», Третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ступеня Доктор філософії;
- **Аляєв Геннадій Євгенович**, професор, доктор філософських наук; професор кафедри філософії і педагогіки;
- **Осипов Анатолій Олександрович**, професор, доктор філософських наук, професор кафедри філософії і педагогіки;
- **Тарасова Наталія Юріївна**, доцент, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і педагогіки, гарант освітньої програми «Філософія», другого (бакалаврського) рівня вищої освіти.
- **Жижченко Валерій Петрович**, доцент, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і педагогіки;
- **Захарчук Олексій Феліксович**, доцент, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і педагогіки;
- **Хміль Тетяна Володимирівна**, доцент, кандидат філософських наук кафедри філософії і педагогіки;

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ФІЛОСОФІЯ» ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	9
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ.....	16
СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ.....	17
ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ І РОБОТА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ...	19
ДОДАТКИ (Приклад екзаменаційного білету)	21

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Атестаційний екзамен проводиться з метою встановлення відповідності рівня та обсягу знань, вмінь та професійних компетентностей здобувача вищої освіти Освітньо-професійної програми «Філософія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Порядок організації та проведення атестаційного екзамену здійснюється відповідно до «Положення про організацію атестації здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (з доповненнями)», введеного в дію наказом від 12.12.2018 № 248а-г.

Атестаційний екзамен є комплексною формою підсумкової атестації здобувачів освіти після оволодіння ними теоретичної та практичної частини навчання. До екзамену допускаються студенти, які повністю виконали навчальний план та вимоги Освітньо-професійної програми «Філософія».

Контент екзамену, спрямований на виявлення здобутих бакалавром фахових компетенцій, що зазначаються Стандартом вищої освіти за спеціальністю 033 Філософія та Освітньо-професійною програмою «Філософія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Атестаційний екзамен складається здобувачами вищої освіти на четвертому курсі (8 семестр) згідно з графіком навчального процесу.

Атестаційний екзамен здійснює перевірку наступних результатів навчання, що визначені в Освітньо-професійній програмі та демонструють рівень професійної підготовки бакалавра за спеціальністю 033 «Філософія»:

- RН1 Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури
- RН2 Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію
- RН3 Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії.
- RН 4 Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загально гуманітарної проблематики.
- RН6 Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.
- RН 8 Мати обізнаність у головних філософських методах і підходах, розуміти етико-практичну значущість філософського знання.
- RН 10 Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.
- RН 11 Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
- RН 12 Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.
- RН 13 Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.
- RН 20 Критично оцінювати роль техноморфних факторів в розвитку суспільства, сприяти запобіганню посилення уніфікації і

прагматизації суспільних відносин в межах можливого впливу окремої освіченої особи на суспільну свідомість..

РН 21 Усвідомлено працювати в напрямку гуманітарного розвитку суспільства, не перетворюючи демократичні цінності толерантності і свободи особистості на моральний занепад і всюдозволеність.

Компетентності здобувача вищої освіти, відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 033 Філософія та Освітньо-професійної програми «Філософія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, розробленої кафедрою філософії і педагогіки НТУ «Дніпровська політехніка»

Загальні компетентності за стандартом вищої освіти

- ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу
- ЗК2 Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК3 Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК4 Здатність бути критичним і самокритичним
- ЗК5 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- ЗК6 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 7 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК8 Здатність спілкуватися іноземною мовою
- ЗК9 Здатність до міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді.
- ЗК10 Здатність працювати автономно.
- ЗК11 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності
- ЗК12 Здатність діяти на підставі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК13 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК14 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності за стандартом вищої освіти

- СК1 Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури
- СК2 Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення

- СК3   Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.
- СК4   Усвідомлення особливостей і місця вітчизняної інтелектуально-філософської традиції у світовій.
- СК5   Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення.
- СК6   Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.
- СК7   Здатність аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
- СК8   Здатність оперувати філософською термінологією для розв'язання професійних завдань.
- СК9   Здатність застосовувати в професійній діяльності філософські методи і підходи.
- СК10   Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики..
- СК11   Здатність застосовувати в професійній діяльності знання про засади, розвиток і сучасний стан наукового та гуманітарного знання.
- СК12   Здатність дотримуватися в професійній діяльності норм інтелектуальної доброчесності
- СК 13   Здатність брати участь у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.
- СК 14   Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності.

Спеціальні компетентності з урахуванням особливостей освітньої програми

- СК15   Здатність критично оцінювати соціальні процеси, знаходити причини єдності і розходження світоглядних настанов, запобігати радикалізації соціальних умонастроїв.
- СК16   Здатність використовувати філософський синтез і моральні імперативи для впливу на суспільну свідомість з метою зміцнення ідеї поваги до людської особистості і суверенності її душевного життя.
- СК17   Здатність використовувати багатство і суперечливість ідейного змісту філософського знання як фактор свідомої толерантності і запобігання ментальної агресії в суспільних та політичних відносинах.
- СК18   Здатність використовувати філософські знання як фактор гуманітаризації, олюднення сучасної культури в умовах розповсюдження технологій маніпулювання свідомістю і перетворення людини на пасивний елемент техноморфної організації суспільних відносин.
- СК19   Здатність визначити, описувати нормативні засади та закономірності громадських, соціальних, політичних,

економічних, культурних факторів розвитку суспільства та його безпеки.

Атестаційний екзамен відбувається у письмовій формі та демонструє рівень засвоєння студентами матеріалу з дисциплін за фахом, визначає здібності до самостійного аналізу означеної філософської проблеми та її власного філософського осмислення. А також демонструє яким чином студент уміє активно використовувати набуті знання у своїй майбутній професійній діяльності.

Атестаційний екзамен здійснюється за комплексними кваліфікаційними завданнями (ККЗ), які містять 2 теоретичні питання, пояснення філософської термінології, аналіз першоджерельних філософських робіт та вирішення тесту з логіки.

Формування екзаменаційних білетів полягає у збереженні специфіки кожної дисципліни та синтезу усіх наскрізних проблем підготовки фахівців з філософії.

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ФІЛОСОФІЯ» ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Теоретичні питання за Фаховими освітніми компонентами Циклу спеціальної підготовки бакалаврів (питання 1,2 Екзаменаційного білету)

ДАВНЬОСХІДНА ФІЛОСОФІЯ

Міфологічні витoki давньосхідної філософії.

Основні течії стародавньої китайської філософії.

Особливі риси конфуціанства та даосизму.

Основні течії індійської філософії.

Особливості давньосхідної філософії.

ЕТИКА

Етика, мораль, моральність: етимологія та визначення понять. Виміри моральності. Егоїзм та альтруїзм як фундаментальні етичні принципи.

Золоте правило моралі та категоричний імператив І. Канта. Гетерономність та автономність моралі. Натуралістична та ідеалістична етика.

Мораль і право: критерії розрізнення. Моральний вимір закону і беззаконня.

Структура моральної свідомості: моральні норми і принципи; категорії моральної свідомості: добро і зло.

Проблема сенсу життя. Дія і свобода людини: моральні проблеми людської діяльності.

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Структура та історичні типи світогляду. Специфіка та становлення філософського світогляду

Особливості проблематики та специфіка філософського знання.

Основні розділи філософського знання

Типи історико-філософської періодизації

Місце філософа в соціокультурній дійсності.

ЛОГІКА

Основні закони формальної логіки. Формальна і діалектична логіка.

Поняття як вища форма відображення дійсності (поняття і знак; обсяг і зміст поняття; співвідношення між поняттями; операції над поняттями).

Судження як форма мислення. Види суджень.

Умовивід як форма мислення. Види і правила умовиводів.

Доведення і спростування, їх структура і види.

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Поняття і сутність культури.

Основні визначення культури та її функції.

Форми і різновиди культури.

Основна проблематика культурології.

Типологія культури як наукова проблема.

Діалог культур

ІСТОРІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Модуль 1. Антична філософія

Вчення про субстанцію досократиків. Діалектика та гносеологія Геракліта. «Єдине», множинність, рух, небуття у вченні елеатів. «Гадка» й « істина» у Парменіда. Апорії Зенона.

Атомізм Демокріта та механіцизм Анаксагора й Емпедокла.

Вчення, методи аргументації та полемічний контекст софістів.

Вчення про світ ідей Платона. Гносеологія : анамнезіс, міф про печеру. Діалектика Платона. Вчення про ідеальну державу.

Метафізика Арістотеля як «перша філософія». Вчення про чотири види причин та «Першодвигун». Логіка й категорії Арістотеля. Походження і структура держави, класифікація політичних устроїв.

Філософія еллінізму. Нові ракурси філософської проблематики в епікуреїзмі, скептицизмі стоїцизмі.

Модуль 2. Філософія доби Середньовіччя та Відродження

Основні теми та проблеми середньовічної філософії. Філософія неоплатонізму, загальна характеристика, зв'язок з античністю та передумови середньовіччя.

Патристика: загальна характеристика та періодизація. Грецька та латинська донікейська патристика. Александрійська богословська школа. Климент та Ориген.

Латинська патристика. Августин Блаженний: періоди філософського становлення, проблематика та внесок в європейську історію-філософії.

Філософія Томи Аквінського – піднесення схоластичної думки середніх віків. Ієрархія сутностей. П'ять доказів існування Бога.

Напрямки філософської містики в середньовічній західноєвропейській філософії.

Ренесансний неоплатонізм: розвиток античної проблематики та вплив середньовіччя. Флорентійська школа: погляди Ніколи Кузанського та Марсіліо Фічіно.

Пантеїстична філософія Ренесансу: Парацельс, Бернардіно Телезіо Франческо Патріці.

Соціально-політична філософія Відродження: Еразм Ротердамський, Томас Мор, Томазо Кампанелла. Проблема влади в філософських поглядах Ніколо Мак'явеллі.

Модуль 3. Філософія Модерну

«Велика розбудова науки», вчення про ідоли розуму і шляхи пізнання Ф. Бекона. Загальна характеристика емпіризму.

Принцип універсального сумніву, етапи сумніву і безсумнівність «cogito, ergo sum» Р. Декарта. Загальна характеристика раціоналізму. «Causa sui»: субстанція, атрибути і модуси у філософії Б. Спінози.

Пантеїзм Спінози: natura naturans і natura naturata.

Монадологія Г.В. Ляйбніца: монада як мікрокосм; принципи індивідуації; перцепції і апперцепції. Вчення окказіоналізму.

Сенсуалізм Дж. Локка: вчення про досвід, первинні і вторинні якості, прості та складні ідеї.

Іматеріалізм Дж. Берклі та скептицизм Д. Юма (критика ідей тотожності особистості та каузальності).

Модуль 4. Німецька ідеалістична філософія

Основні ідеї німецької ідеалістичної філософії.

Філософські ідеї Г. Ляйбніца.

Концептуальний зміст філософії І.Канта. Значення І. Канта для розвитку європейської філософії.

Суб'єктивний ідеалізм Й. Фіхте.

Зміст філософської системи та методу Г. Гегеля.

Філософські погляди Л. Фойєрбаха

Модуль 5. Філософія неklasичного періоду

Характерні риси європейської філософії неklasичного періоду.

Волюнтаризм та песимізм А. Шопенгауера.

Ф. Ніцше як засновник філософії життя, Концепції Волі до влади, Понадлюдини, Переоцінки цінностей Ніцше.

Герменевтика як напрямок європейської філософії неklasичного періоду

Академічна філософія життя В. Дільтея та Г. Зіммеля. «Філософія життя» А. Бергсона («Життєвий потік»).

Морфологія культури О. Шпенглера.

Феноменологія як напрямок європейської філософії неklasичного періоду

Загальна характеристика концепції психоаналізу З. Фрейда. Вчення про архетипи К. Юнга.

Релігійний та атеїстичний екзистенціалізм С. К'єркегор, Ж.-П. Сартра, А. Камю.

Фундаментальна онтологія М. Гайдеггера.

АКСІОЛОГІЯ

Аксіологія як невід'ємна складова філософського пізнання.

Людина як творець і творіння аксіосфери.

Цінності громадянського суспільства.

Аксіологічна рефлексія: специфіка ціннісного пізнання і свідомості.

Проблема трансформації цінностей. Традиційні та нетрадиційні цінності.

МЕТОДОЛОГІЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК

Сутність та специфіка методології гуманітарного знання.

Методологія природничого та гуманітарного знання: загальні та відмінні риси.

Інтегральний та міждисциплінарний характер гуманітарного знання.

Особливості соціального пізнання та його методів за М. Вебером.

Особливості філософської герменевтики.

ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

Людина та її світ як фундаментальна проблема філософської антропології.

Антропосоціогенез як філософська проблема.

Філософські інтерпретації зв'язку між людиною і світом. Категорія практики.

Гуманізм і його історичні форми.

Сучасна західна філософська антропологія і її методологічні принципи.

ЕСТЕТИКА

Предмет естетики: історія та теорія проблем.

Специфіка і структура естетичної свідомості.

Місце категорій в естетичній теорії.

Естетика як теорія мистецтва.

Поліфункціональність мистецтва.

Мистецтво і мораль. Поняття «калокагатія» та «мімезис».

ОНТОЛОГІЯ ТА МЕТАФІЗИКА

Основні онтологічні запитання: буття і небуття; бути і бути чимось; *essentia* і *existentia*; буття істинне і не-істинне, дійсне і можливе.

Єдність і множинність, монізм і плюралізм буття. Історичні форми онтологічного монізму та онтологічного плюралізму (дуалізму).

Проблема субстанції (субстанційності) буття. Історичні вчення про субстанції буття: матеріалізм (реалізм) та ідеалізм (спіритуалізм).

Атрибути буття: простір, час, рух, причинність. Криза субстанційності та трансформації наукової картини світу у ХХ – поч. ХХІ ст.

Онтологічний статус свідомості та проблема штучного інтелекту.

Поняття пізнання; рівні та форми пізнання; проблема істини у пізнанні та основні концепції істини.

Виникнення поняття «метафізика». Метафізика і «перша філософія»: проблематика «Метафізики» Арістотеля.

Вчення Платона про ідеї та світ ідей, про світ становлення та розумоосяжний космос. Розвиток метафізичної проблематики у неоплатонізмі.

Метафізика і теологія. Метафізичний зміст проблеми Абсолютного; онтологічний аргумент та його філософський сенс.

Зміна уявлень про метафізику та ставлення до неї в історії модерної філософії: систематизація метафізики (Х. Вольф); критика «догматичної

метафізики» (І. Кант); переосмислення метафізики як антидіалектики (Гегель, марксизм).

Зміна уявлень про метафізику та ставлення до неї в історії сучасної філософії: «кінець метафізики» у Ф. Ніцше; метафізика як «коріння філософії» у М. Гайдеггера; неокласична метафізика у ХХ ст.

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

Релігієзнавство як наука, її становлення та методологічні принципи. Релігія як форма суспільної свідомості, її корені, функції і роль суспільстві.

Християнство, його виникнення, ідеологія та основні напрямки.

Релігійна ситуація в Україні і питання державної безпеки. Православна церква України.

Закон України про свободу совісті та релігійні організації. Церква в системі державно-правових відносин.

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

Основні категорії соціальної філософії та їхня роль у пізнанні соціальної дійсності.

Специфіка суспільного буття людини.

Сутність духовного життя суспільства.

Громадянське суспільство і демократія.

Глобалізація як феномен розвитку сучасного постіндустріального суспільства.

ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ ТА ІСТОРІОСОФІЯ

Соціальна дійсність як об'єкт специфічного типу філософської рефлексії.

Поняття соціальної функції. Соціальні функції і соціальні інститути.

Специфіка соціального буття.

Соціальна теорія особистості.

Категорії суспільної свідомості і суспільного буття.

СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ

Особливості формування і характерні риси сучасної світової філософії

Філософія кризи як сучасне світовідчуття. Апокаліптична традиція у світовій культурі та кризова свідомість в європейській філософії ХХ століття.

Проблема раціонального і ірраціонального як ключова в філософії ХХ ст. Сцієнтизм та антисцієнтизм.

Біоетика, її принципи та філософські основи.

Модернізм і постмодернізм як світоглядні парадигми та тип філософствування: основні риси та відмінності.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Інноваційні підходи до навчальних технологій в сучасній освіті

Організація і проведення імітаційних ігор

Переваги ділових ігор та можливості їх використання

Методи активізації освітнього процесу гуманітарних спеціальностей

Евристичні технології генерування ідей.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Ідеї ренесансного гуманізму в Україні (філософські погляди Станіслава Оріховського).

Значення Києво-Могилянської академії в розвитку та поширенні духовної культури, її вплив на культуру східних та південних слов'ян (Філософські погляди Григорія Сковороди).

Ідеї Кирило-Мефодіївського братства.

Історичні обставини діяльності «громадівців» і представників «молодої України». (Філософські погляди О. О. Потебні).

Філософські ідеї в творчості діячів української культури початку ХХ ст. (Б. О. Кістяківський, В. І. Вернадський, М. С. Грушевський, В. К. Винниченко).

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ

Філософія культури як метатеорія

Культура як об'єкт цілісного філософського аналізу

Основні модальності культури: людська, процесуальна, предметна.

Культура та цивілізація: культурфілософські концепції.

Проблема кризи культури в філософії культури.

Поняття культурної ідентичності.

Перелік філософської термінології що виноситься на екзамен (питання 3 Екзаменаційного білету)

• абстракція	• іманентне	• логіка
• агностицизм	• індукція	• маєвтика
• аналіз	• інтеграція	• матеріалізм
• аналогія	• ірраціоналізм	• ментальність
• буття	• категорія	• метафізика
• гностицизм	• класика	• методологія
• дедукція	• компаративістика	• моделювання
• деконструкція	• космос, хаос (античне поняття),	• модерн
• ейдос	• крайній	• монотеїзм
• екзистенція	• суб'єктивізм	• об'єктивізм
• експлікація	• критика	• об'єктивний ідеалізм
• емпіризм	• культура	• пантеїзм
• ідеалізм		

- парадигма
- політеїзм
- поняття
- постмодерн
- раціоналізм
- реконструкція
- ремінісценція
- рефлексія
- свідомість
- світорозуміння
- споглядання
- суб'єктивізм
- суб'єктивний ідеалізм
- субстанція
- телеологія
- теологія
- трансцендентне
- трансцендентальний
- цивілізація

Аналіз філософських першоджерел (питання 3 Екзаменаційного білету)

1. Августин «Сповідь» (книга 11)
2. Арістотель «Нікомахова етика»
3. Арістотель. Метафізика (X, XII, XIII, XIV книги).
4. Арістотель. Політика.
5. Гайдеггер М. «Розмова на польовій дорозі»
6. Гайдеггер М. Буття і час
7. Гегель Г. «Хто мислить абстрактно?»
8. Гусерль Е. Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії: Книга перша. Загальний вступ до чистої феноменології
9. Діонісій Ареопажит «Про божественні імена»
10. Еліаде М. «Аспекти міфу», розділ 1. «Структура міфу».
11. Камю А. «Міф про Сізіфа»
12. Кант І. «Критика чистого розуму»
13. Ляйбниц Г. «Монадологія»
14. Мамардашвілі М. «Як я розумію філософію?»
15. Нікколо Макіавеллі «Державець»
16. Марк Аврелій. Наодинці з собою.
17. Ніцше Ф. «Так казав Заратустра»
18. Платон. Держава. (6-8 книги)
19. Платон. Софіст.
20. Платон. Тімей.
21. Плотін «Еннеади»
22. Секст Емпірик. Три книги Пірронових положень.
23. Шелер М. Сутність моральної особистості
24. Шпенглер А. Занепад Європи
25. Швейцер А. Культура та етика

Тест з логіки (питання 5 Екзаменаційного білету) Приклад тесту надано в зразку білета ККР

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія : Підручн. для вищ. навч. закл. Вид. 4-те, випр. та доп. Київ: Юрінком Інтер, 2016.

Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або Інтелектуальні подорожі до країни філософії : науковий посібник, - Київ: Мала академія Наук України, 2017.

Воронюк О.Л. Філософія. Підручник. К., Медицина. – 2018.

Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х. : НТУ «ХП», 2018.

Губерський Л. Філософія. Підручник. К., Фоліо. – 2018. – 621 с.

Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія. Підручник. – Право. – 2019 .

Європейський словник філософій. В 5-ти томах.– К.: Дух і Літера, 2020-2021.

Жижченко В. П. Логіка: Підручник.– Дніпро: НТУ «ДП», 2019. – 348 с.

Жижченко В.П. Засоби діагностики з дисциплін «Логіка». – Дніпро: НТУ «ДП», 2019.

Колодний А. Феномен релігієзнавства. –К.:Інтерсервіс, 2020.

Конверський А.Є. Традиційна логіка. Підручник. – ЦНР, 2020.

Кралюк П. М. Історія філософії України. – КНТ, 2019.

Макаров З. Ю. Філософія. Ч. 1. Історія розвитку філософської думки: навч. пос. – Вінниця, 2020.

Петрушенко В. Філософія. Підручник. – Львів: Львівська політехніка, 2017.

Петрушенко В.Л. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії. – Л.: Львівська політехніка, 2019.

Петрушенко В.Л. Філософська пропедевтика (Декілька етюдів про філософію): Посібник для самостійної роботи. – Львів, «Новий Світ-2000», 2021. - 236 с

Петрушенко В.Л., Савельєв В.П., Сурмай І.М. Етика та естетика: Навчальний посібник / За ред. В.Л.Петрушенко. – Львів: Видавництво “Новий світ – 2000”, 2020.

Симоненко С, Сулим О., Шмиголь М. Практикум з дисципліни «Філософія». – Вид.: Центр навчальної літератури. – 2017. .

Сучасна українська філософія: традиції, тенденції, інновації : збірник наукових праць / відп. ред. А. Є. Конверський, Л. О. Шашкова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011.

Хамітов Н. Гармаш Л. Крилова С. Історія філософії.– К.:ЦУЛ, 2019 р.

Хамітов Н.В. Філософська антропологія. Актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. К., ЦУЛ. – 2020.

Шабанова Ю.О. Філософія культури / Підручник – Дніпро : ЛПРА, 2019.

Шабанова Ю.О., Яременко І.А., Тарасова Н.Ю. Історія філософії: сучасні комунікативні вчення. Навч. посібник. Дн., НГУ, 2012.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Система оцінювання результатів екзамену розроблена відповідно до «Положення про організацію атестації здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (з доповненнями)», введеного в дію наказом від 12.12.2018 № 248а-г., «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (із змінами та доповненнями від 18.09.2018 та 11.12.2018, затвердженими Вченою радою університету), а також спираючись на компетентнісні характеристики, визначені Національною рамкою кваліфікації (в редакції постанови Кабінету Міністрів України [від 25 червня 2020 р. № 519](#)) відповідно до 6 рівня НМК та першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Досягнення здобувачів вищої освіти за результатами інтегрованого атестаційного екзамену оцінюється за 100 бальною системою:

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Підсумкова рейтингова оцінка з атестаційного екзамену визначається як сума оцінок за всі частини ККР

Вид навчальної роботи	Максимальна сума балів	Критерій оцінювання підсумків виконання окремих завдань	Зміст критеріїв оцінювання окремих завдань	
Відповідь на питання 1 (питання з історії філософії)	20	Відповідність відповіді суті завдання	Відповідь повна та обґрунтована	20-19
			Відповідь не повна, обґрунтована частково	18-15
			Відповідь помилкова або суперечлива	14-10
Відповідь на питання 2 (питання з теоретичної або практичної філософії)	20	Відповідність відповіді суті завдання	Відповідь повна та обґрунтована	20-19
			Відповідь не повна, обґрунтована частково	18-15
			Відповідь помилкова або суперечлива	14-10

Відповідь на питання 3 (визначення змісту філософської термінології)	10	Відповідність визначення повноті розуміння змісту термінології	Відповідь повна	10-9
			Відповідь не повна	8-6
			Відповідь помилкова або суперечлива	5
Відповідь на питання 4 (аналіз першоджерельної роботи)	30	Відповідність аналізу твору його змісту та наявність самостійного узагальнення його висновків та значення для історії філософії	Відповідь містить усвідомлення змісту твору та аналітичний підхід до його розуміння, наявність продуктивного творчого мислення	30-25
			Відповідь містить знання змісту твору, аналітичний підхід долучається частково	25-20
			Відповідь демонструє незнання змісту твору та відсутність аналітичного підходу	20-10
Відповідь 5 (розв'язання тесту з логіки)	20	Відповідність розв'язання тесту законам логіки	Правильне вирішення тесту із доцільним використанням законів логіки	20
			Хибне вирішення тесту	10

Здобувачі вищої освіти які відсутні на екзаменаційному екзамені з неповажних причин визначають як ті що «не з'явилися», що дорівнюється до незадовільної оцінки.

Здобувачі вищої освіти які отримали на атестаційному екзамені оцінку «незадовільно» (сума всіх завдань складає – 60 балів та нижче), а також ті що не з'явилися на екзамен надається право повторного складання екзамену в термінах роботи екзаменаційної комісії.

При повторному отриманні незадовільної оцінки здобувач не допускається до виконання кваліфікаційної роботи та відраховується із університету за неуспішність.

Перескладання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

Порядок складання атестаційного екзамену здобувачами, що не з'явилися у встановлений розкладом термін з поважних, підтверджених документально причин встановлюється першим проректором з подання Директору Інституту гуманітарних та соціальних наук.

ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ І РОБОТА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ

Екзаменаційна комісія створюється як єдина для усіх форм навчання в складі голови та членів екзаменаційної комісії за спеціальністю 033 Філософія строком на один навчальний рік.

Головою екзаменаційної комісії призначається фахівець у відповідній галузі або провідний науковець відповідного напрямку наукової діяльності.

Одна й та сама особа може бути головою екзаменаційної комісії не більше трьох навчальних років поспіль. Подання до затвердження голів екзаменаційних комісій, за підписом завідувача кафедри філософії і педагогіки, надаються до ІГСН.

У випадку, коли голова екзаменаційної комісії тимчасово не може виконувати свої обов'язки (хвороба, відрадження тощо), за поданням директора ІГСН наказом ректора призначається інший голова або виконуючий обов'язки голови з числа членів ЕК.

До складу комісії включаються професори та доценти кафедри філософії і педагогіки, які здійснюють підготовку фахівців за ОПП «Філософія». Кваліфікація членів ЕК має відповідати чинним Ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності за спеціальністю 033 Філософія.

До складу екзаменаційної комісії можуть входити:

- ректор університету або проректор з навчальної чи наукової роботи;
- директор ІГСН або його заступник;
- завідувач кафедри філософії і педагогіки;
- науково-педагогічні працівники кафедри філософії і педагогіки;
- наукові співробітники;
- працівники науково-дослідних інститутів;
- науково-педагогічні працівники інших закладів вищої освіти;
- представники роботодавців та їх об'єднань.

Кількість членів екзаменаційної комісії – чотири особи не враховуючи голову (в окремих випадках рішенням першого проректора за поданням завідувача кафедри філософії і педагогіки з відповідним обґрунтуванням – до шести осіб).

Розклад роботи та склад ЕК затверджується наказом ректора не пізніше ніж за місяць до початку атестації відповідно до графіка навчального процесу.

Екзаменаційна комісія працює у строки, визначені графіком навчального процесу. Складання атестаційних екзаменів проводиться за участю не менше 2/3 складу екзаменаційної комісії та обов'язкової присутності голови екзаменаційної комісії (в.о. голови екзаменаційної комісії – за наказом ректора).

Розклад роботи екзаменаційної комісії готується кафедрою філософії і педагогіки, подається до Інституту, де складається загальний розклад роботи екзаменаційних комісій. Письмовий атестаційний екзамен проводиться групою.

Атестаційний екзамен має проходити в наступному порядку:

1) голова екзаменаційної комісії:

- представляє присутнім членів комісії, посилаючись на відповідний наказ;

- перед початком атестаційного екзамену оголошує процедуру його проведення, регламент, критерії оцінювання, термін оприлюднення результатів атестаційного екзамену, вимоги до оформлювання відповідей, правила застосування матеріалів, якими дозволяється користуватись під час екзамену

Повідомляється також, що під час виконання завдання студентам заборонено:

- мати при собі засоби зв'язку, пристрої зчитування, обробки, збереження та відтворення інформації. Усі технічні засоби треба залишити в спеціально відведеному місці аудиторії;

- використання друкованих або рукописних матеріалів, інших засобів та предметів. При порушенні даних вимог студент позбавляється права на атестацію, а результат атестаційного екзамену анулюється. З метою виявлення заборонених засобів під час атестаційного екзамену можливе проведення технологічної перерви. У цьому випадку робота над відповіддю призупиняється. Час, витрачений на проведення технологічної перерви, додається до регламенту.

Студенти мають право з дозволу голови ЕК вийти з аудиторії до закінчення роботи над відповіддю на екзаменаційне завдання. Якщо студенту потрібно вийти з аудиторії, то він повинен залишити екзаменаційне завдання й бланк відповіді на робочому столі. Час, який студент провів за межами аудиторії, не додається. Одночасний вихід кількох студентів з однієї аудиторії до завершення екзамену заборонено;

2) члени ЕК надають кожному студенту екзаменаційне завдання та бланки відповідей на нього;

3) голова ЕК фіксує та оголошує час початку та завершення виконання екзаменаційного завдання;

4) студенти самостійно виконують екзаменаційне завдання;

5) члени ЕК контролюють додержання правил проведення атестаційного екзамену;

6) по завершенню регламенту студенти подають бланки власних відповідей на екзаменаційне завдання членам ЕК, які одночасно ідентифікують особу здобувача (на підставі залікової книжки);

7) перевірка відповідей здобувачів на екзаменаційне завдання членами ЕК здійснюється протягом двох робочих днів.

Результати письмових атестаційних екзаменів оголошуються головою екзаменаційної комісії після перевірки робіт не пізніше двох наступних робочих днів.

Протягом трьох діб матеріали роботи комісії подаються: у навчальний відділ, у ІГСН та на кафедру філософії і педагогіки – по одному примірнику. Один примірник залишається голові комісії.

Результати роботи, пропозиції і рекомендації екзаменаційної комісії обговорюються на засіданнях кафедри, вченій раді ІГСН, засіданнях Вченої ради університету.

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ ТА ОСВІТИ УКРАЇНИ
НТУ «Дніпровська політехніка»
Кафедра філософії і педагогіки

Атестаційний екзамен державної атестації здобувача
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 033 Філософія,
Освітньо-професійна програма «Філософія»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №....

1. Основні течії стародавньої китайської філософії
2. Золоте правило моралі та категоричний імператив І. Канта. Гетерономність та автономність моралі. Натуралістична та ідеалістична етика.
3. Надайте визначення та наведіть приклади застосування наступних філософських категорій: суб'єктивний ідеалізм, трансцендентальний, деконструкція
4. Надайте аналіз роботі Арістотеля *Метафізика* (X, XII, XIII, XIV книги).
5. Чи є в наведеному нижче міркуванні якісь порушення законів і правил логіки: *«Я можу поступати до магістратури, або не поступати, або ні перше і не друге»?* Якщо порушення є, то, будь ласка, підкреслить, які саме.
  - Порушено закон достатньої підстави.
  - Порушено закон тотожності.
  - Порушено закон суперечності.
  - Порушено закон виключеного третього.
  - Ситуація, де діє закон суперечності, підмінена ситуацією, де діє закон виключеного третього.

Затверджено на засіданні кафедри філософії і педагогіки (Протокол № 1 від 31.08.2021)
Робоча група: зав. каф., проф. Шабанова Ю.О., доц. Тарасова Н.Ю., проф. Аляев Г.Є., проф. Осипов А.О., доц. Жижченко В.П.

Відповідальна, зав. кафедри

проф. Шабанова Ю.О.